

POSUDEK OPONENTKY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	PhDr. Jan Kočvar, Ph.D.
Téma práce:	Problémy státnosti Čínské republiky (Tchaj-wanu)
Rozsah práce:	208 884 znaků vlastního textu včetně mezer (118 stran, z toho 71 stran vlastního textu)
Datum odevzdání práce:	15. července 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Diplomant si zvolil politicky i právně nelehké téma státnosti Čínské republiky (Tchaj-wanu). Téma jistě není nové, zůstává ale dlouhodobě aktuální a nedořešené. Diplomant dobře ukazuje, jak vzájemně odlišné názory v odborné literatuře na různé otázky řešené v práci existují, což samo o sobě ukazuje, že se nejedná o téma nezajímavé či vyčerpané.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Zpracování tématu kladlo na diplomanta spíše vyšší nároky. Otázka státnosti Čínské republiky (Tchajwanu) je spojená s řadou obecnějších mezinárodněprávních otázek, s nimiž se musel diplomant nějakým způsobem vyrovnat a na něž často existují velmi odlišné názory. Ačkoli ne všechny tyto otázky jsou v práci zodpovězeny zcela uspokojivým způsobem (viz dále), celkově lze říci, že se diplomant s výzvami, jež před něj psaní práce postavilo, vyrovnal velmi dobře. Při zpracování diplomové práce bylo podle přehledu použité literatury i poznámek pod čarou využito velké množství primárních pramenů i sekundárních zdrojů, převážně zahraniční provenience, což odpovídá zaměření práce. Je trochu škoda, že mezi nimi větší zastoupení nemají zdroje čínského, resp. tchajwanského původu, zřejmě to ale souvisí s mírou jejich fyzické dostupnosti a jazykové přístupnosti. Způsob nakládání se zdroji a jejich citování je standardní a odpovídá normě využívané na PF UK. Práce se opírá o metody klasické doktrinní analýzy, doplněné o kratší přehled historie regionu.

3. Formální a systematické členění práce

Diplomová práce je napsána odborným jazykem a velmi dobrou češtinou, chyby či překlepy se v ní objevují jen zcela sporadicky. Přes odborné téma je práce čtenářsky snadno přístupná, čte se dobře. Práce má logickou strukturu zahrnující úvod, tři věcné části a závěr, k nimž jsou připojeny další standardní náležitosti, jako je seznam zkratk či seznam použitých zdrojů. Jednotlivé části textu na sebe navazují a práce tvoří logický celek.

4. Vyjádření k práci

Cílem diplomové práce je „zhodnotit, nakolik současná Čínská republika splňuje kritéria státnosti a zda i z hlediska mezinárodního práva představuje tentýž stát, kterým byla stejnojmenná země před rokem 1949 a ještě předtím císařská Čína“ (str. 7). Diplomant postupuje tak, že nejprve stručně nastiňuje historii regionu (část 1), následně – v nejdelší části práce (část 2) – obecně řeší otázky spojené s pojmem státu a jeho vznikem či zánikem a nakonec závěry obecné části aplikuje na případ Čínské republiky (část 3).

Práce je celkově zpracována kompetentně, diplomant působí jako zralý výzkumník, který je schopen nejen shromáždit, ale i přehledně roztřídit a kriticky zhodnotit postoje různých představitelů mezinárodněprávní nauky a zformovat vlastní pohled na problematiku. K práci lze nicméně mít určité výhrady, které se týkají zejména části 2 a 3 a celkového závěru.

V části 2 není zcela jasné, odkud diplomant čerpá ona dodatečná kritéria státnosti (kapitola 2.1.2) a jaký právní status jim přiznává. Jde o kritéria zformulovaná čistě doktrínou, resp. některými jejími představiteli, nebo mají (musejí mít, aby se prosadila) tato kritéria nějakou větší oporu v praxi států? Kdo je vlastně tím, kdo v mezinárodním právu určuje, jaké jsou náležitosti vzniku států? A proč diplomant z této kategorie vyděluje porušení *ius cogens* jako samostatnou kategorii (kapitola 2.1.3) a ne jen jedno z možných dodatečných kritérií?

S dodatečnými kritérii souvisí i další kritická poznámka, jež se týká pojetí části těchto kritérií. Diplomant správně upozorňuje na to, že toto pojetí se autor od autora mnohdy značně liší, sám ovšem někdy shrnutí různých pohledů nahrazuje vlastním alternativním výkladem příslušného kritéria. Např. nezávislost vztahuje čistě k nezávislosti právních řádů, i když doktrína se častěji soustředí na faktickou politickou nezávislost (schopnost jednat samostatně, bez státu-patrona). Legitimita je v práci omezena na dodržování vnitrostátního práva, popř. demokratický charakter státu – to jistě mohou být relevantní aspekty, zřejmě častější je ale legitimitu vzniku státu spojovat mj. s respektem k právu na sebeurčení či absencí závažných porušení mezinárodního práva, které jsou v práci pojaty odděleně.

V kapitole 2.3 věnované nestandardním případům by si větší pozornost zasloužilo zamyšlení se nad vztahem mezi jednotlivými kategoriemi, které diplomant uvádí, i – opět – nad usazeností těchto kategorií v mezinárodním právu a jejich právním obsahem. Které z kategorií jsou čistě deskriptivní a které naopak mají i preskriptivní dimenzi, tj. nesou určitý právní obsah?

V části 3 se diplomant zabývá specifickou situací Čínské republiky (Tchajwanu). Rozbor logicky navazuje na obecnou analýzu předloženou v předchozí části práce a čte se dobře. Hlavní problém této části, a práce jako celku, spatřuji v tom, že není úplně jasné, k jakým závěrům

diplomant vlastně dospěl, resp. že si závěry uvedené na různých místech práce poněkud odporují. Na straně jedné diplomant tvrdí, že Čínská republika je samostatný stát, že je takovým státem od poloviny 20. století a že je státem novým (str. 77). To by naznačovalo, že diplomant má za to, že Čínská republika vznikla secesí od Čínské lidové republiky, která je „*pokračovatelem mezinárodněprávní osobnosti Číny jako takové*“ (str. 77).

Na straně druhé ovšem diplomant uvádí, že „*Čínská republika je navíc z hlediska vnitrostátního práva výrazně starší než Čínská lidová republika, takže požadavek, aby vyhlásila nezávislost na o 37 let mladší entitě, není smysluplný*“ (str. 76). To by naznačovalo, že secesí naopak vznikla Čínská lidová republika, která je tak „mladší“. Není ovšem jasné, co diplomant myslí odkazem na vnitrostátní právo a proč uvádí zrovna rozdíl 37 let (je-li jedna z entit, Čínská republika či Čínská lidová republika, pokračovatelem císařské Číny, bude nejspíše rozdíl činit podstatně více).

Jako třetí alternativu diplomant navíc zcela nevyklučuje možnost, že by přece jen existovala jen jedna Čína, zahrnující obě entity, byť tento scénář se mu zdá spíše méně pravděpodobný. Píše nicméně, že Čínská republika „*neztratila sice zcela předpoklady k tomu, aby za ni /jedinou Čínu/ mohla být považována, jen je splňuje v mnohem menší míře než Čínská lidová republika*“ (str. 77). O jaké předpoklady se jedná? A ke kterému se tří uvedených závěrů – Čínská republika jako samostatný nový stát, Čínská republika jako samostatný pokračovatel historické Číny, Čínská republika jako jednotná Čína – se tedy nakonec diplomant kloní? Je jasné, že volba není snadná, protože případ Číny je to značné míry případ *sui generis*, nicméně ve stávající podobě působí závěry práce matoucím dojmem.

Se závěry dále souvisí otázka, k jakému momentu je vlastně nutné posuzovat splnění kritérií státnosti Čínské republiky. Pokud tato entity coby stát vznikla v polovině 20. století, dává smysl hodnotit kritéria ve světle současné situace, jak to diplomant činí v kapitole 3.1?

Přes tyto dílčí připomínky a žádosti o dojasnění některých závěrů nemohu než zopakovat, že předložená diplomová práce je kvalitním textem, v němž diplomant osvědčuje svou orientaci v mezinárodním právu veřejném i svou schopnost samostatné vědecké práce. Jedná se o jednu z nejzdařilejších diplomových prací, jaké jsem v poslední době četla, a také jednu z nejuceleněji pojatých analýz postavení Čínské republiky, které jsou v (nejen české) odborné literatuře k dispozici. Diplomant by mohl zvážit, dovolí-li to znakový rozsah a výsledné hodnocení práce po obhajobě, uznání diplomové práce jako práce rigorózní. Za úvahu stojí rovněž publikace když už ne práce jako celku, pak alespoň jejích hlavních (jasněji formulovaných) závěrů ve formě článku v českém či zahraničním odborném periodiku.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíle práce byly naplněny.
Samostatnost při zpracování, zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Míru samostatnosti při zpracování nejsem coby oponentka schopna posoudit. Žádný problém z hlediska plagiátorství zde nevyvstává.
Logická stavba práce	Diplomová práce má logickou strukturu.
Práce se zdroji včetně citací	Práce staví na velkém množství zdrojů a pramenů.
Hloubka provedené analýzy	Hloubka analýzy odpovídá danému typu kvalifikační práce, resp. je nadstandardní.
Úprava práce	Úprava práce nevykazuje žádné zásadní nedostatky.
Jazyková a stylistická úroveň	Práce je psaná odbornou češtinou, chyb a překlepů je v ní minimum.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Předložená diplomová práce nesporně splňuje požadavky kladené na daný typ kvalifikačních prací na Právnické fakultě UK, proto ji doporučuji k obhajobě. Během ní by se diplomant měl vyjádřit k otázkám položeným v posudku a dále by se mohl podrobněji zamyslet nad tím, zda by případné napadení Čínské republiky ze strany Čínské lidové republiky (nebo opačně, čistě hypoteticky, Čínské lidové republiky ze strany Čínské republiky) spustilo právo na individuální a kolektivní sebeobranu a co by bylo základem takového práva (problematika je krátce zmíněna v kapitole 3.11).

Doporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě.
Navržený klasifikační stupeň	Práci předběžně hodnotím jako výbornou v závislosti na průběhu obhajoby.

V Praze dne 17. července 2024

Prof. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA

Oponentka práce